La Novela Nova

LA TAVERNA INTEL·LECTUAL

PER

POMPEIUS GENER

20 cts.

N.° extraordinari

1.r Any — Barcelona, 19 de Octubre de 1917 — Núm. 24

LA NOVELA NOVA — PUBLICACIÓ CATALANA

PREUS DE SUSCRIPCIÓ { Fora Barcelona . . . 3 pessetes semestre
Estranger . . . . . 5 » »

Direcció i Administració: Portaferrissa, 15, 1.r

LA TAVERNA INTEL·LECTUAL

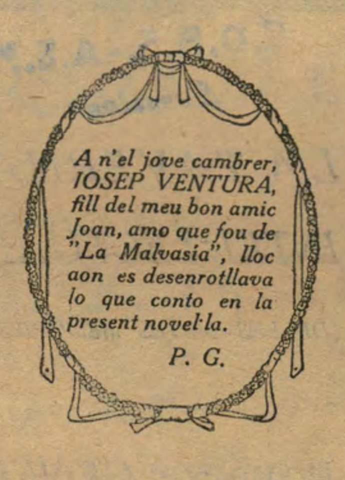
(DE LES MEVES MEMORIES)

PER

POMPEIUS GENER

IMP. RAFOLS, Portaferrissa, 15

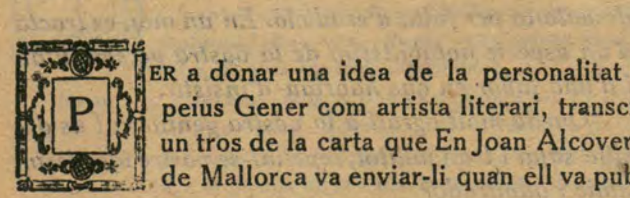
1917

A n'el jove cambrer,
IOSEP VENTURA,
fill del meu bon amic
Joan, amo que fou de
"La Malvasia", lloc
aon es desenrotllava
lo que conto en la
present novel·la.

P. G.

PER a donar una idea de la personalitat d'En Pompeius Gener com artista literari, transcriurèm aquí un tros de la carta que En Joan Alcover i Maspons, de Mallorca va enviar-li quan ell va publicar l'obra "*La Dona Mediterrania*".

Diu aixis :

Sr. D Pompeius Gener

Molt estimat amic : Fou per mi gratissima sorpresa l'arribada de LA DONA MEDITERRANIA.

Les vostres narracións novel·lesques son verament interessants per tota mena de lectors, els doctes i els que no ho son. Em semblen dignes del literat que amb altres obres doctrinals i critiques ens ha nodrit de rica sustancia literaria, i ha sabut extendre mes enllá de les fronteres el seu comers intel·lectual.

Es llástima que no us hagueu dedicat més sovint a la novel·la curta o llarga, per la qual teniu en-

vejable trassa i gran copia d'elements i la documentació històrica, l'ampla visió humana, la mà lliscanta i fácil, l'equilibri de l'estil clar i castiç halora, l'art de trametre els bategs i la calor de vida, que es el secret dels assumptes dramàtics, be siguin en el teatre, be en el llibre. Amb poques línies, sense esfors ni embulls ni complicacións que enfosqueixen els arguments, evoqueu el fons i les figures i les poseu en moviment. Sabeu caracterisar les époques diverses, que us son familíars, no abusant de la pruija arqueológica, defecte habitual dels erudits o metges, que saben poc i per aixó aboquen tot lo que saben. En vos, ni l'erudit ofega l'artista, ni l'artista desentona per falta d'erudició. En un mot, es tracta d'un aspecte notabilíssim de la vostra personalitat, i d'una labor en que hauríau d'insistir.

Quedo molt agrait a la vostra gentilesa i us desitjo salut i tranquilitat, repetint-se vostre afectissim amic i admirador

JOAN ALCOVER i MASPONS

MPOSSIBLE donar en aquesta breu nota una idea cabal de la complexa personalitat d'en Pompeius Gener: de sa producció abondantíssima, de sa significació dins nostra actual vida d'afirmació catalana, i de ses orientacions filosòfiques vers un estat de vida superior i ascendent,

Nasqué en Pompeius Gener a Barcelona (plaça del Pí, núm. 2) el 24 de Juny de 1848. Ell es complau en remarcar la catalanitat de la seva ascendencia, esplicant que sos avis paterns eren marins de guerra desde el temps de Berenguer IV, i originaris de la costa tarragonina (Cambrils, Salou, etc.), que la seva mare nasqué a Barbastre (Osca), i que era filla del català rossellonès n'Anton Babot i de la baronesa de Barbastre. Estudià en Pompeius Gener, com son pare, la carrera de farmacia fins al doctorat, i a Madrid prengué el títol de doctor en ciencies naturals. Desprès s'establí a París aon feu coneixença amb Víctor Hugo, Littré, Renan, Sarah Bernhartd, etc., doctorant-s-hi en Medicina el 78. Al poc temps passà a Holanda, a Suissa i a Alemanya. En 1880 publicà sa obra capdal *La mort et le Diable (historia i filosofía de les dues negacions supremes).* Plantejades les qüestions de tolerancia i de sectarisme, en Gener, l'Estasen i en Bartrina donaren algunes conferencies a l'Atenèu Barcelonés, que originaren protestes, baralles i baixes de socis. Desde llavors, en Gener fou per la gent jove i despreocupada el campió de les idees noves.

Abominant, però, de dretes i esquerres, ha combatut tot esperit sectari i ha predicat el mútuu respecte entre els homes de més oposats ideals. La commovedora carta oberta que desde les planes de *L'Avenç* adreçà en 1892 a son antic condeixeble el doctor Torras i Bages, és un document que deuría servír de mirall a tants i tants que estan mancats de tot esperit de tolerancia.

A *La mort et le Diable* seguí *Literatures malsanes,* obra que, combatuda despietadament pel crític castellà Leopold Alas *(Clarín)*, donà lloc a que nostre biografiat publiqués son contundent i celebèrrim opuscle *El caso Clarín,* model curiosíssim de dialèctica i d'humorisme.

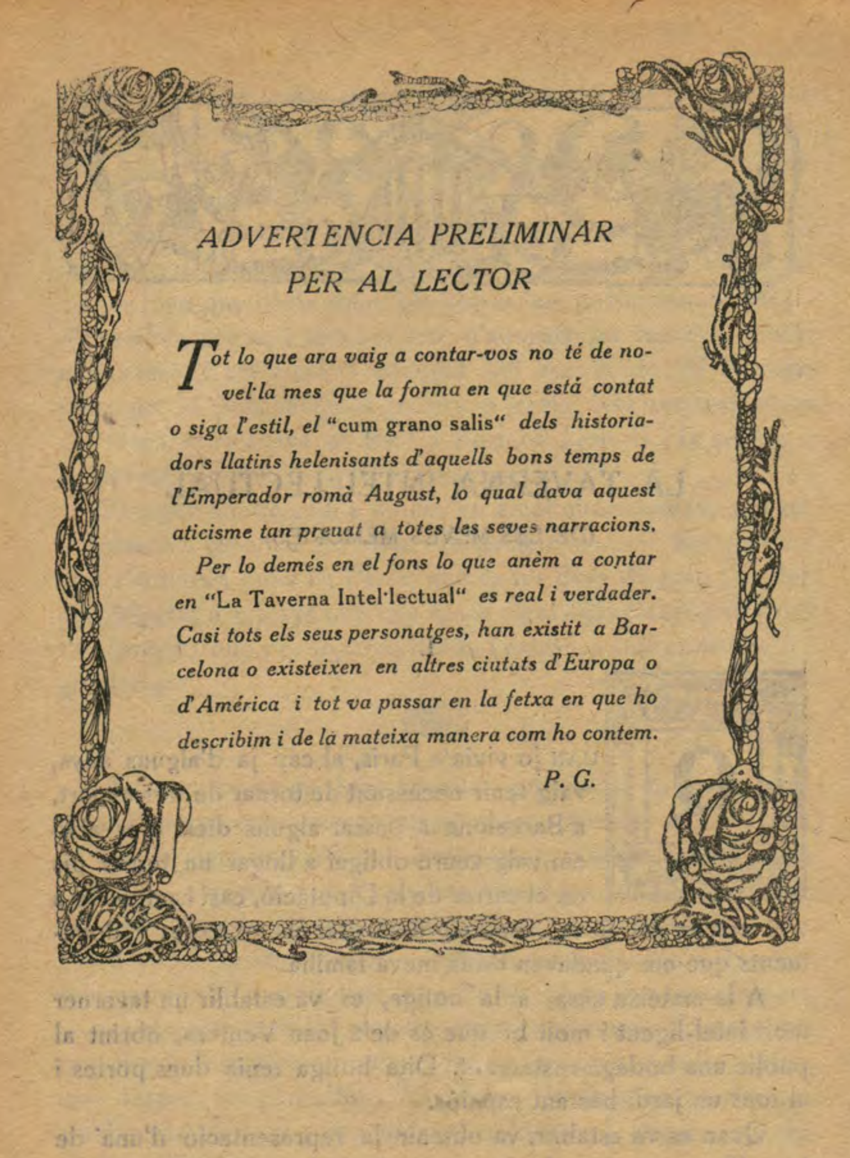
Sos llibres *Amigos y maestros, Heregías, Cosas de España, Inducciones,* i sos estudis sobre *Miquel Servet, Cyràno de Bergerac,* etc., l'acrediten de filosop i de crític personalíssim. Peró la seva activitat ha abarcat molt més. Ha sigut un dels primers redactors de la *Revista Contemporánea*; ha collaborat en les principals il·lustracions i diaris i en *La Nación* de Buenos Aires, del qual ha sigut corresponsal científic. Fundà a París la revista *Le Livre* de la casa Quantin, i ha escrit assiduament per les grans publicacions estrangeres. Tothom recorda ses famoses campanyes en la revista catalana *Joventut,* en qual redacció va rejovenir-se i aon tant de revol aixecaren sos vibrants articles que arribaren fins prop d'un centenar. Ademés ha publicat treballs sobre la *Persia primitiva* i sobre l'*Intel·lecte grec antic;* estudis i cants llenguadocians; fascicles arcaics, novel·les, drames, joguines, monòlecs sàtires....

En l'obra titolada *Penseurs, philosophes et savants,* publicada a París, Londres i Munic, hi figuren trenta cinc celebritats de l'últim quart del segle XIX, de les quals sols dues son espanyoles: en Ramón i Cajal *(savant)* i en Gener *(penseur)*. En Gener es membre de la Societat Antropològica de París, i d'altres Societats franceses i belgues; va ser delegat a l'Exposició Internacional d'Amsterdam en 1883; comissari de Barcelona i Balears en la de París de 1889; delegat en varies Assamblees de l'Unió Catalanista, etc., etc.

En els sopars dels Jocs Florals, en les estrenes del Teatre Català, en totes les solemnitats literaries i en totes les penyes de la vida intel·lectual barcelonina, s'hi ha remarcat sempre la presencia, alhora superba i amable, de nostre insubstituible i volgut Pompeius Gener.

LLUIS VIA

ADVERTENCIA PRELIMINAR PER AL LECTOR

Tot lo que ara vaig a contar-vos no té de novel·la mes que la forma en que està contat o siga l'estil, el "cum grano salis" *dels historiadors llatins helenisants d'aquells bons temps de l'Emperador romà August, lo qual dava aquest aticisme tan preuat a totes les seves narracions.*

Per lo demés en el fons lo que anèm a contar en "La Taverna Intel·lectual" *es real i verdader. Casi tots els seus personatges, han existit a Barcelona o existeixen en altres ciutats d'Europa o d'Amèrica i tot va passar en la fetxa en que ho describim i de la mateixa manera com ho contem.*

P. G.

LA TAVERNA INTEL·LECTUAL

(DE LES MEVES MEMORIES)

I.

UAN jo vivía a París, al cap ja d'alguns anys, vaig tenir necessitat de tornar de tart en tart, a Barcelona a passar alguns díes. Per això em vaig veure obligat a llogar un tercer pis en el carrer de la Diputació, casi cantonada a n'el carrer del Bruc, aon vaig depositar els objectes i documents que em quedaven de la meva familia.

A la mateixa casa, a la botiga, es va establir un taverner molt intel-ligent i molt bò que es deia Joan Ventura, obrint al públic una bodega-restaurant. Dita botiga tenía dues portes i al fons un jardí bastant espaiós.

Quan es va establir, va obtenir la representació d'una de les millors marques de l'anomenada malvasía de Sitjes, i per aquest motiu va anomenar la seva botiga «LA MALVASÍA».

Feia poc que era casat i la seva dona guisava els plats cas-

solans per a uns quans parroquians veíns que anaven a menjar allà, a la saleta de vora el jardí.

Gracies a haver-se establert en el barri algunes impremtes i casas editorials, la parroquia va aumentar i el bon Joan va fer decorar l'establiment, i la direcció de la cuina a carrec de la Madrona, la seva dona, va passar a carrec d'en Peret, un cuiner jove que havía estat de segón en el Restaurant de *La Alhambra*, prenent com ajudant d'aquests un moreno, petit, molt xamós i entremaliat conegut pel renom de *El berruga chico* per lo molt aficionat que era al toreig; tant que cada festa de *toros* se n'anava al toril i portava l'espasa i la muleta a qualsevulga torero malgrat fòs un maleta.

Prenguè també com a *pinche* un xicot que estudiava el cant i aspirava a tenor de çarçuela i ja poden suposar les *juergas* que s'armaven quan en Peret, que se les dava de gran tocador de guitarra, n'agafava una que havía sigut del célebre guitarrista Tàrrega i que per lo complicada i extranya tots en deiam *La guitárrega.*

Aviat va veure en Joan Ventura augmentar la seva parroquia, tant que es va veure obligat a fer reformes a n'el local. Si hagués sigut un verdader comerciant, d'aquests que tenen per unic objectiu fer diners sacrificant-ho tot a la ganancía, prompte s'hauria fet un capitalet. Però... tenía massa bon cor. Fiava a tots els obrers quan quedaven sense feina; a n'els artistes, periodistes i escriptors quan no tenían de que fer mànigues —que s'hi trovaven tot sovint—desgraciadament. S'interesava tant per la literatura que, de vegades, fins arrivava a fer versos, que després em consultava. S'ocupava de tots els escrits que publicaven els seus parroquians. Semblava el *Reguenaud* del *Cyrano de Bergerac.*

II

o més interessant de la casa era el salonet que donava al jardí en el que jo baixava a menjar de *negligé*, tal com me trobava en el meu estudi. A n'allà ens trobavam a l'hora de dinar, entre altres individuus del grupo intel-lectual, tipus tan diferents com en Sempau, l'autor de l'atentat de la plassa de Catalunya, que va disparar el seu revòlver contra el tinent de la guardia civil i quefe de la policía judicial Narcís Portas, de execrable memoria; Josep Brissa, avui director de la casa Maucci; *D. Ramón del Valle Inclán*, que venía poc perque patía de dispepsia; els coneguts escriptors Zamacois i Alexandre Sawa, l'autor cómic Limendoux, autor de «*El gorro frigio*»; el desgraciat Francisco de la Escalera que, després d'haver emigrat a Filipines i a l'Argentina, va morisense haver pogut deixar ni tant sols un llibre que fos testimor ni del seu talent; en Nuñez de Prado, poeta andaluç, l'August Riera, redactor de *La Vanguardia* i escriptor de tot lo que es presentava; en Ruíz Lopez, antic director de la casa Maucci en el seu primer període i mes tart representant de la casa Bailly-Baíllière a l'Argentina; en Sañudo Autran, ex-secretari de

D. José Paz, el proprietari de *La Prensa*, de Buenos Aires, autor de «*Humorismos*» a lo Campoamor; els germans Orts-Ramos; el gran actor Thuiller; alguns corresponsals de diaris estrangers com el perpinyanés Eugène Portes conegut per *el poeta cerdá*, gran amic i admirador del general Joffre que ara acaba de publicar el *Sonet* (1) que copiem :

Molts dels redactors de «*Joventut*»; artistes com el dibuixant Méndez Alvarez, Mariano Miguel, avui triomfant després d'haver-se acreditat de gran pintor a la Havana; Santana Bonilla, Vicente Tur, dibuixant i guerrillero quan la guerra de Filipines; Medina Vera, que avui té conquerit un nom de gran pintor a Buenos Aires; l'escultor Homdedeu, que va morir essent director de Belles Arts a Mégic i altres que no recordo.

Lo que no se m'ha esborrat de la memoria es que un día va apareixer a n'el portal de la taverna el poeta mistic-amatori-catalanista Xavier de Viura, pero no va volgué pas entrar perque havía fet la prometença de no beure mai més que aigua... i com va veure que a n'allí es trincava de debó....

Les discusions que s'armaven en dit salonet, reservat a n'els intel-lectuals, eren de lo més interessant i divertit. A n'allí es

---

1) AU MARÉCHAL JOFFRE

Rivesaltes a vu le jour de ta naissance...
En tes plus jeunes ans, plein de zèle et d'ardeur,
Tu laissais entrevoir en ton vaillant labeur,
Le sublime avenir d'un grand Soldat de France!

Dans l'illustre Collège oú fleurit ta science,
Tes frères, comme toi, puisèrent leur valeur...
Antoine, le plus jeune, ardent admirateur
De tes trois galons d'or, fût mon ami d'enfance!

Tes campagnes, tes plans, tes merveilleux travaux,
Etoiles et lauriers et frémissants drapeaux,
Te font une auréole oú ta gloire s'incarne!

Ton courage égalant ton génie immortel,
Tu refoulas le Boche en son élan cruel,
Et tu sauvas la France au combat de la Marne!

EUGÈNE PORTES
"le poète cerdan"
Oficial d'Instrucció pública i redactor-corresponsal de *L'Independant*, de Perpinyá.

discutía de tot, desde l'xactitut de les matemátiques que en Fola negava, fins l'art musical que hi havía qui sostenía que era inferior a la culinaria i fins a la perfumería.

Un tinent de caçadors, home de gran talent, que escribía drames que alguna eminencia després casi ha copiat, que pintava cartells artistics i feia invents, explicava una nova tàctica amb l'us d'uns projectils que venían a atravessar l'aire sense resistencia.

Un *metge infinitessimal, mig átic, mig menestral,* com ell es firmava en las xistoses poesíes que escribía, que es dedicava al *sport* de la bicicleta i al joc de la vara, ens contava lo útil d'aquest exercici com a medi de defensa personal.

Un francés que es dedicava a fer invents inútils, ens esplicava una mecánica nova, més complicada, però menys práctica que l'antiga.

Un professor d'esgrim molt valent, segons ell, que havía recorregut tota l'América central amb companyía d'un altre professor italiá, gran explotador dels amics i coneguts i que havía caigut a Barcelona com un bólit, i que a l'Argentina havía visitat molt la *jaula de los curdas* essent moltes vegades condemnat a escombrar els carrers, contava que vivía sabrejant a tots els coneguts que passaven per les Rambles. ¡Sí en veníen de tipos estranys i fins d'estrafalaris!

Un jove, que es feia passar per advocat, i no advocava sino per ell, que savía molt de teología i de matemàtiques, amb cara de bon noi i mes *granuja* que en Caco, que, amb els seus qüentos anava sempre ben mudat i mai havía trevallat, i que no n'hi havía un altre per a preparar timos; ens en contava que feien feredat

Un col·leccionista de fototipies que després es va tornar boig buscant la fototipia de la Tórtola Valencia, ens parlava de les diverses plantacions dels cacauets.

I encara d'altres que no recordo.

També venía un pintor molt plaga que ja preveía el cubis-

me, el qual va fer el retrat d'un amic seu, enganxant-li un bigoti de crepé, postiç, cosint-li botons de debó a l'ermilla i posant-li una pipa de guix a la boca, la qual treia fum posant-hi tabac i fumant un per darrera de la tela. I el va presentar a una exposició humorística, titolant-lo : *El colmo del realismo.*

Un artiller fantasista, aspirant a fusellat i que es va sortir amb la seva, que predicava l'abolició de tot lo existent, fins de les temperatures.

Un jove metge, esbogerrat que després va fer una fortuna amb específics al Nort d'América, sostenía que es podría trovar medicaments per a curar-ho tot, fins l'inepcia i l'orfandat.

I tants d'altres.

Alguns magatzemistes del veïnat veníen un moment per a distreure-s de les tasques del negoci i se'n tornaven a llurs cases sense haver comprés ni una sola paraula de lo que a n'allí es tractava. ¡I que havíen de compendre! Eren massa diferents llurs cervells. Amb ells no hi cabíen mes que els afers i la ganancia.

En Joan escoltava atent i si sentía una teoría o alguna idea qne li cridès l'atenció, quan els altres eren fora, em venía i em preguntava que volía dir alló. Aleshores jo li explicava de la manera mes clara posible, i desprès ell la disparava al primer burgés que entrava a pendre un *piscolabis*, armant-li a n'el seu cervell tal tripijoc que me'l deixava *patidifús.*

Quan lo de la *Solidaritat Catalana* se'ns va fer catalanista, i com que era molt lliberal, va anar a inscriure-s a n'el C, N. R. F. I vinga discutir d'autonomía amb els caixistes de *El*

Noticiero Universal i els treballadors d'un baser que hi havía allà a la vora. I com que els primers eren valencians i els segóns andalussos, quan sentíen que deia que les regions que no reclamaven llur autonomía era perque no valien res, varen tractar de fer una vaga general de begudes.

III

ENTRE els que mes concorrían a n'el menjador intel-lectual, he citat un jove artiller. Tenía vintitrés anys i era d'una hermosa figura, molt intel·ligent, ínstruit, fí, ben educat. Havía nascut a Buenos Aires, fill de pares espanyols, que l'havien inscrit a n'el consulat d'Espanya. Parlava el francès, l'anglès, l'italià i havía estudiat el batxíllerat. Mès que un senzill soldat semblava un oficial de raça noble.

Doncs aquest soldat extrany era el propagandista més exaltat de les teoríes ácratas i anti-militaristes. Amb una gran força de dialéctica i amb el calor d'un apóstol, sempre estava defensant l'anarquía. Un día va esser trasladat a Lleida. Segons digueren es va insubordinar amb un quefe. El detingueren i el portaren a les presons del Castell, i mentres se li instruía la sumaria, una nit un centinella el va matar d'un tret, dient que tractava d'escapar-se.

¡Pobre xicot!

IV.

I ara vaig a contar-vos una anécdota bufa que a n'ell li va succeir a *La Malvasía.*

Un día que perorava davant d'en Sempau, del professor d'esgrima que abans he referit i d'altres que amb ell estaven sopant, va entrar amb aire marcial a la botiga, fent molt soroll amb les espueles i el sabre que portava arrastrant, un arrogant sargento de cavallería de la guardia civil.

Al veure que entrava decidit, un pànic immens va apoderar-se dels que estaven a l'habitació del fons, creient que anava a detindre-ls. L'un va tancar la porta de comunicació, i casi tots varen fugir saltant per una finestra al jardí, algú es va amagar darrera de les botes; el professor d'esgrima, entrant esverat al dormitori del moço que els servía, va saltar per la finestra i caiguè dins d'un safreig—casualment l'aigua era bruta i hi havía molta savonera—per sort no es va fer mal, pero va sortir-ne després tot ensavonat i regalant aigüa.

Al veure l'estat llastimós d'aquell mestre tant valent tots rigueren i en Peret va exclamar imitant l'estil americà :

—*¡Amigasso, su merced, parece un poncho que rezuma!*

Maleit guardia civil, diguè ell per tota resposta mentres amb un tovalló s'aixugava la savonera i l'aigüa bruta de la cara i barba.

Cal fer constar que ni l'artiller ni en Sempau es mogueren del puesto continuant la conversa com si tal cosa; essent els únics que podíen temer quelcom, no es van pas moure.

¡Eren dos homes!

El sargent va adressar un afectuós saludo a n'en Joan, prengué un got de malvasía i amb aire marcial i refilant-se el bigoti va sortir de la taverna. Era un dels millors clients de la casa, vivía allà al costat. Els altres díes hi anava de paisà pero com que hi havía hagut gran parada, aquell día volgué lluir l'uniforme.

També vull contar-vos un altre fet portat a terme per un individuu de qui abans us he parlat. Es tracta senzillament d'aquell jove que es feia passar per advocat.

Inutil dir que condemno el fet com se mereix i que mai vaig volguer tenír conversa amb aital subjecte ni amb l'advocat que sempre l'acompanyava. Aquest era, com he dit abans, un minyó que tenía cara de sagristà, de bon noi, i de fets, mes dolent que la pesta. A més era un barra.

Figureu-vos que un día ens contava que al palau del bisbe havía sentit dir que un alt dignatari tenía una xicoteta molt caia a n'el carrer de Tallers.

Ell, com es natural, va procurar-se tots els antecedents i el domicili del mentat dignatari,

Una tarda va apostar-se enfront de la casa, i quan va sortir, el va seguir i a l'arrivar a n'el portal de la casa aon vivía la nimfa el va deturar dient-li amb misteri :

—Ara mateix acabo de deixar a n'en Manel, el familiar de sa Il-lma. que el seguía i m'ha comunicat que vosté tenía una xicota a n'aquesta escala. M'ha dit, també, que el seguía per ordre superior puig tothom es fingeix escandalitzat d'aquests amoríos. Com vostè compendrà jo no podía consentir que a vostè el trobessin faltant a n'el sisè manament i perque desistís de seguir-lo i digués de que degudament informat podía assegurar que no hi havía res de lo que sospitaven, li he tingut de donar tot lo que jo portava... vintivuit duros.

¡I lo que m'ha costat convencer-lo!

El pobre home seguidament l'abraçà. El va fer pujá a dalt a casa la concubina, li va presentar, el va convidar a sopar i finalment el va despedir remerciant-li extraordinariament el servei que li havía prestat i li regalà cinquanta duros.

Imagineu-vos ara, digué finalment, quina mina tinc per a explotar.

Amb l'influencia d'ell he fet ja trasladar a dos eclesiàstics quin negoci m'ha produit dues mil cinc centes pessetes.

Inútil afegir que el visito sovint i que li ataco l'ermilla sempre amb éxit.

¡Estic de sort!

Després s'alabava d'un sistema que había trobat per a sopar quan no hi havía de que fer mànigues i això ho explicava amb la mateixa barra que ho feia tot.

—Quan no tinc un cèntim—deia—és quan tinc més gana. Crec que això deu passar a tothom. Abans quan això em passava me n'anava a n'els petits establiments, mig taverna, mig casa de menjar que tenien dues portes.

Dinava o sopava tranquilament, opíparament com un senyor de debó.

Arrivavem a l'hora dels postres i el *garçon* em cantava: hi ha flam, prèssecs, peres, formatge d'Holanda, de Gruyère, panses i atmetlles,..

Aleshores jo l'interrompía i li deia:

—No teniu *Chester* o *Roquefort?*.

—N'anirè a cercar a cal adroguer.

I mentres el noi tot dil-ligent s'en anava a cal adroguer a que li donguessin onsa i mitja de *Roquefort* per a contentar a un parroquià, jo, que ja per endevant m'assentava sempre vora de la porta, me n'anava darrera d'ell i em ficava a la primera escala que trobava aon i permaneixía el temps necessari, devegades fins mitja hora, sortint després tranquilament com si rés hagués passat.

Com que tot cansa a n'aquest món, i la práctica acompanyada de la teoría es una gran cosa, vareig compendre que lo millor era canviar de rumbo.

I en lloc d'anar-me'n a menjar a cases de sisos vareig anar a n'els bons restaurants.

A l'estiu, sobre tot, s'hi está la mar de bè a n'el carrer sopant.

Escollía els bars per a els quals hi passés el tramvía per davant.

Venía el cambrer.

—Digui?

—Sopar.

Seguidament venía ja amb el plat, tovalló i coverts.

—Porti una mica d'entremesos. Després em portarà uns macarrons al gratin, llagosta a la maionesa i pollastre rostit.

—Per beure?

—Mitja botella de Burdeus i aigua Perry.

—Molt bè.

El cambrer entrava i sortía a cada instant atenent a les demés taules. Jo anava poc a poc o depressa, segons convenía a n'el meu plan, i un cop llest pujava a n'el primer tranvía que passava, deixant a n'el cambrer desconsolat.

V.

PER fer honor a la veritat, dirém que si en Joan Ventura sentía una gran passiò pels intel·lectuals, fins pels guillats si voleu que molts n'hi havíen, en camvi, escombrà desseguida a tots aquets tauls que venien a destorbar-nos i que li feien fàstic.

Transcorrien els díes, progressava l'establiment i, per qué no dir-ho? també progressava la cultura d'en Joan, tant que fins va permetre que algún dissabte en el menjador que donava al jardí, tretes les taules i ben desembrassat, s'hi donés alguna conferencia, encara que aquesta fos de broma i fins ben esbojarrada.

I aquí vos en referiré una de satírica i irònica que va donar un gat dels frares, que díriem, o sigui un redactor de la revista "*Joventut*" que tenía la mar de gracia.

En Pere Romeu havía fundat a la Barcelona vella la taverna

dels **«4 gats»**. Venint de París va volguer fer quelcom per l'estil de **«Le chat noir»** de Montmartre; un cabaret artístic decorat per en Ramón Casas.

Doncs a cân Joan Ventura sense haver-hi quadros de tant préu i sols algún cartell artístic humorístic que jo havía pintat per una *corrida de toros* que es va fer a un pati buit del costat, en honor del *Berruga chíco*, o uns cartells del drama **«El señor Ministro»** que havía fet l'oficial modernista amb el qui havíem escrit junts aquesta obra dramàtica; aquella taverna resultava una gatada contínua, que ní les d'en Pitarra.

I ara tornem a la conferencia. El títol d'aquesta va esser: "*El modo de fer díners*", essent anunciada amb un cartell fet a l'aiguada per en Llacuna, que era un federal litograf que tenía molta sombra. En el dit cartell i havía una nota amb una botella de gasseosa pintada que deia: "*per la concurrencia h hauràn gasseoses refrescades al pou*".

No cal dir que casi tots els dependents de comerç del veinàt, i els caixistes de les cases editorials i fins algún comerciant català van venir-hi el dissabte a les deu, hora en que el conferenciant estava anunciat que comensaría.

Aquest es presentà i extenent sobre una taula coberta amb un tapet de damasc antic que jo havía baixat de dalt de casa, una pila de papers com si fossin documents de gran importancia, es feu portar un *bok* de cervesa fresca, va respirar fort va escupir i va començàr dient:

¡Senyors!

¡Câl fer diners í no val a badar!

Però vostés diràn: ¿I com se fan els diners? No em fassin riure, si es la cosa mes senzilla del món. De diners en té tot aquell que en vol. Lo que no es pas senzill i fàcil es tenir idees, Idees grans, originals, d'aquelles que modifiquen el modo de esser de las nacions i dels pobles, preparant el pervindre, de les que vencen el temps i l'espai i es propaguen a travers dels mars i dels sigles. Això es lo difícil.

Pero, diners; mirin ara mateix els en donarè la recepta d'això :

No hi ha mes que tenir la vista fixa sempre al mateix objectiu, "*La ganancia*". Al fer una coneixensa, al mirar-vos una minyona, al íntentar quelcom, cal pensar sempre com diuen els castellans *¿cuanto voy ganando?* I no s'ha pas de tenir cor ni conciencia, que aixó son coses que destorben. Si en teniu, els que en tingueu, abans d'anar al taller, a l'escriptori, al despaig, a la botiga, o a l'impremta, deixeu-vos això a casa que vos faría nosa. Si, molta nosa, per treballar i sobre tot per no treballar,—que aixó de que el diner surt del treball no es pas veritat—en tot cas surt de que treballin els altres.

Antigament, i com mes ens remontem a l'antiguetat, millór trobarem que en aquell temps els dìners els feien robant-los i matant, per anyadidura. Pero ja vos he dit que aixó era en temps dels *guerrerus*, que estaven molt atrassats. Allavors, com que no hi havía cultura de cap mena, ni hi havía altre medi que sortir amb l'espasa, el sabre o qualsevol altre eina de fer mal, i cop de llampant *que te crió* al pobre i al ric que robaven sense que s'hi pogués tornar. I aixis s'apoderaven de tot lo que agafaven i allò va esser l'*origen de la propietat*; per aixó er sigle passat. Proud'hon va escriure allò que tant va esfereil als burgesos que *la propiedad era un robo*.

Mes ara que ja som ben civilitzats es fán amb medis molt mes suàus, els diners.

No cal pas robar d'una manera tan grollera, ni matar tot d'un cop. Tot aixó es pot fer, i obtenir díners, sense exposar-se a anar a presiri, ja vos diré com : "*Hi ha que estudiar la moral llegint el còdic penal*" com deia en Bartrina.

Els que siguéu joves i ben plantats, podeu valer-vos del físic i del *metafísic*, vull dir de la palica. Feu-vos presentar o presenteu-vos directament a una minyona que siga rica. Mireu que siga pubilla, o encara que siga viuda, no hi fa rés pel cas; la questió es que siga ben rica. Tampoc obsta el que sigui lletja,

nana o magra, o vella. Els perruquers fan postissos i tenen tintures; els perfumistes pomades esmalts i polvos per la pell; els sabaters fan bonics calçats amb el talons alts, i les modistes... aquestes ho acaben d'arreglar tot. Tenen un art tan exquisit, sobre tot les que venen de París, en fer vestits, triar robes i guarniments, que la dona mes mal feta i mes lletja la fan semblár maca i elegant.

Si busqueu diners, fins vos podeu casar amb una dona ben guapa de debó, d'aquelles que fan un goig que enamoren... sols que... que... que... no se si m'enteneu! Es pot fer la vista grossa.... i ¡mare de Deu! si miressiu tan prim a mitja edat no hi veuriau! ¿que té alguna tara? no hi fa rés! que essent soltera va fer un xic el boig ¿I bé, i qué? que sou donzells vosaltres? que es diu hi ha senyó que la protegeix! millor! El proteccionisme es una gran cosa pels comerciants i els fabricants. Fins se pot dar el cas de que vos fabriquin els fills sense que vosaltres tingueu que ocupar-vos-en ¿voleu res millor? I de tant en tant, fins vos pagaràn algún viatge al estranger i allí podreu gastar i menjar de lo millor i veure *cocottes* mes maques que la propria, amb els diners de l'altre qui vos acontenta la vostra i, alabat siga Deu! Ja veieu si en te de ventatges aquest modo de fer diners, que fins arriben a portar-nos-els tots ja fets a casa.

I ara deixant el ram de les dones, que aquest no s'acabaria mai, passem a explicar nostra mena de manera de fer diners. Aquesta es la de seguir els concells d'aquell frare castellà que deia: "*Cobra y no pagues, que somos mortales*", "*Tuyo o ajeno, no te acuestes nunca sin dinero*", "*A donde fueres, seas tu siempre el que debieres*". ¿Que vos sembla de la filosofía d'aquest reverent?. Doncs seguint-la al peu de la lletra i anant-hi en compte, es dir amb astucia que es la intel-ligencia falsa dels que no en tenen de la verdadera, es qüestió segura, es fan diners i de debó.

Es clar que d'això en diuen fer *gitanades*—peró *procura tenir dinés, sigan teus o dels demés*, i això ho corrobora aques-

ta sentencia d'un altre frare català, Fra Feliu Piu de Sant Guiu de "*Els Cent Concells del Concell de Cent*".

Altre manera de fer quartos, i veieu si n'hi han!

Poseu-vos a prestamistes, i cobreu el tres per sis, amb els interessos i la comissió per endavant, amb escriptura de dipósit, o be de primera hipoteca sobre una casa o una finca rural, o bé presteu sobre joies als jugadors que aquets no miren prim, o sobre la paga als empleats, o sobre els mobles, i... si la dona o els fills es moren de fam, ¿qué hi fà? Perque es casaven. I els fills ¿que els heu fet vosaltres? Ells els varen tenir pel seu gust. Abans els *guerrerus* els mataven pero ara vosaltres no els matareu pas amb les eines, si de cas es moriràn de fam, d'alguna cosa o altra s'havían de morir. *Nada! nada!* que cal no tenir cor. Sinó que en fariau pocs de calers!

Altre manera. Poseu-vos a comerciant. No vull pas dir dependents del comerç sinó en comprar i vendre. Compreu per dos lo que veneu per tres o per quatre, i ben depressa i vinga girar força, No hi ha pas que mirar si el que compra es roba o nó, la qüestió es comprar i vendre, vendre ben car i comprar ben barato. Mireu als fabricantets faltats de diners i el compreu o els feu fer pesses a mitat de preu; si son amb mostra les que tenen i el blau i el negre està de moda els les feu tensyir a n'ells mateixos i les veneu als sastres com si fossin pessenoves. I si els sastres son també pobres, els feu crédit i desprès els carregueu els interessos.

O bé monteu una societat de crédit o vos feu banquers, amb diners dels altres, això ja se suposa. Ja ho va dir aquell autor parisién tan sabi : "*Les affaires c'est l'argent des autres*" "*El negoci es el diner dels altres*". I es clar, els altres hi posen els diners i vosaltres la experiencia—seguint aquell principi económic tan sabi de la divisió del treball. I això son les societats de crédit.

I ara us vaig a dar un consell. Si monteu una *Societat de Crédit*, el nom es lo de menos, pero procureu sempre esser de

la *tiva*, es dir de la *Directiva*, de la *Consultiva* o de la *Executiva*, la qüestió es esser d'una d'aquestes juntes, i després, *tiva quim que tots son nostres.* Ja veureu com fareu sempre diners—i deixeu que diguin els accionistes i el públic.

Altre manera de fer diners, i ¡veieu si n'hi ha de maneres! I aquesta és pel terme serio, científic. Hiha que estudiar i guanyar cursos. Tireu per metge o per apotecari.

En el primer cas, el vestit ajuda molt. Vestiuse molt serios amb levita negra o jaqué fosc, ulleres d'or, encara que tingueu la vista bona. Porteu ulleres encara que siguin de vidre de balcó. El pantalón fosc, no hi fa res que sigui un xic mal fet : com la pessa llarga ja el tapa. Res de botines de color, negres enllustrades o de xarol, poc a la moda. També vos ajudarà molt a que la gent vos tingui gran confiança l'esser casat. Caseu-vos. Ja vos he dat la recepta pel casament. Un metge casat inspira més confiança, encara que sigui jove. Poseu un pis serio, amb una antesala per fer-hi esperar la gent i un criat per dar números i anar cridant-los. I ompliu-la antes de visites d'amics o de gent llogada que fassin parlar als demés, i tingueu un corredor que vagi darrera perque pogueu sentir lo que diuen els verdaders malalts i els que es pensen que ho están. Aixís sense que ells ho sapiguen vos aneu enterant dels seus mals i quan entren tot seguit els dieu : *"ja veig que te vosté, el seu defecte es de que pateix de tal cosa"* i després li preneu el pols, li escolteu el cor, li piqueu el pit, i mireu, ¡just! lo que m'havía semblat al veure-l, i li recepteu qualsevol cosa que no pugui

fer cap mal, o li deu tintura de pega dolça i anissos de sucre, i la naturalesa ja obra sola.

Per la nit teniu sempre el llum encés al despaig detras del transparent abaixat fins a les 3 o les 4 de la matinada, i la gent que passa dirà: el "*Dr. tal si n'es de sabi que passa la nit estudiant*". I vos, ronqueu fins a les 10 del dematí.

I vos venen a buscar per una visita, el criat dirà: "*es fora pero ja vindrà quant arribi*", i "*li vaig a telefonar, que es a una consulta*", i vos hi aneu després.

En el vostre despaig, molts llibres, aparatos, instruments estranys encara que no els feu servir mai per res.

I diagnostiqueu sempre grave, dient «se pot curar, però...» Si es mort, tothom dirà ja ho va dir a la primera visita, i si es cura, «ens l'ha tret de les portes de la mort». I allavors apreteu fort en el compte que amb l'agraïment no se'n senten. M'havía descuidat de dar-vos un altre consell i es no us poseu a metge de pobrissalla si no és per adquirir crédit i exercir-se *in ànima vili* com se diu en llatí. Aleshores hi han medicaments que fan l'efecte immediat i tots aquells pobrets vos fan de prospecte i després vinga gent rica que a n'aquests se'ls pot apretar de valent.

Altre medi es posar una farmacia en un lloc ben cèntric i anunciar molt, i fer específics i vendre els de l'estranger. Si pot ser, els que envien d'Alemanya, millor, que fa mes efecte de ser sabi. Teniu uns quants metges avinguts i que si convé tinguin a la rebotiga un consultori—i que receptin força els vostres específics, o els que vulgueu que es venguin per ser dels que deixen comissió. I fins se pot arribar a fer célebre, inventant unes pastilles, o un elíxir, o aixarop que de moment calmi o suprimeixi el dolor. No hi fa res que a la llarga paralisi el cervell, fassi tornar boig o mati, com que aixó pot ser al cap de molt temps o lluny, ni se sab, ni els morts podrán contar-ho quan ja vos sereu ric.

També hi ha un altre medi de fer-se els seus, sobre tot si

sou advocats. Comenseu per fer-vos notable en un Ateneu, revista o periódic, fent el revolucionari tremendo, terrible i furiós. Procureu que un centre de amics vos presenti com a diputat, després us gireu la casaca, vos feu home d'ordre, els conservadors vos estimarán i el govern mateix vos pagarà el servei, nombrant-vos governador civil d'una provincia aon se jugui, i ja está. ¡Veieu si es fàcil el fer diners!

Una rialla general va acullir las últimes paraules del conferenciant.

I es varen fer molts comentaris per l'ironía d'aquelles veritats que havía sapigut exposar tot fent broma. I no va faltar qui al veures aludit s'escapà tot serio per la porta de darrera de la sala per no esser vist.

VI.

CAL dedicar ara unes poques ratlles a n'el gat i a n'el gos de cal Joan.

El gat si no era intel·lectual, com molts dels parroquians, era intel-ligent lo qual a voltes val molt més.

Veieu si n'era que sabía distingir, cosa que molts intel·lectuals no saben pas fer. Amb mí, semblava que el Joan li hagués encomanat l'afecte que em tenía perque en quant m'assentava a la taula ja el tenía al costat meu.

De vegades per no pujar al tecer pis em quedava després de dinar i haver pres café a escriure sobre una petita taula a la que en Joan m'hi posava una gran carpeta, tinter i ploma.

En quan al gat, que era blanc i li deien *Mixu*, veià que jo treia el paper de la carpeta i destapava el tinter per posar-me a escriure, ja el tenía a sobre de la taula mirant-me, com volent dir: «Veiam que escriuràs avui?».

Jo li passava la mà per l'esquena i ell tot content feia atenció. En quan escribía em seguía la mà amb la vista com si llegis lo que jo anava escribint i quan acabava amb la poteta tancava la tapa del tinter i es quedava tot satisfet.

I si algú quan jo escribía venía a destorbar-me, en voleu de rebufos i de mirar-se'l amb mala cara fins que se n'havía anat?

En el tracte es deixava fer caricies per tots els intel·lectuals que n'eren de debó, els tocava amb la poteta no treient les ungles i fent pota de vellut. Pel contrari quan entrava algún brétol com l'advocat taruguista, ja el teniu enfadat, com quan veia al *mestre* d'esgrima que ja preparava les ongles. Quan aquest va caure al safreig se li va tirar a sobre com una fera volent esgarrapar-lo. Gracies a l'intervenció del Peret que sinó ho hauría passat malament!

Jo no l'he vist mai més, com tampoc a n'el quisu que li deiam *Tataríii!* i que també era blanc com el *Mixu.*

Si n'era de bó el *Tataríii!* Cada cop que anava a Novetats m'esperava a la porta del teatre fins que sortía i aleshores arrencava a correr fins a la porta de casa i quan obría l'escala s'acostava perque li fés una caricia i es quedava al carrer fins que jo sortía al balcó a cridar-lo. Allavors rascava amb la pota la portella de câl Joan cridant fins que aquest sortía a obrir-lo i entrava corrents fins a la cuina aon hi havia el Peret que li donava el menjar.

¡Quin parell de bestioletes, qué bones i qué intel·ligentes! ¿Que pagaríen moltes persones d'esser-ho tant com elles?

VII.

'establiment anava progresant cada día més i en Joan anava introduint millores. Va trasladar el restaurant a l'entressol, convertint-lo en un verdader restaurant a la moderna, amb entrada a part, per l'escala de la casa.

Aquella antiga concurrencia, tan heterogénia i divertida, havía desaparegut. Uns se n'havíen anat a Amèrica, altres a Madrid, jo me n'havía tornat a París, altres havíen mort.

Un día, al cap d'alguns anys, al tornar a Barcelona, vaig posar a n'el Hotel Peninsular, peró a la nit me'n vaig anar a sopar a casa del meu bon amic Joan.

A l'entrar a la taverna em vaig trovar a la seva dona molt contristada i em digué ;

—Tinc a n'el Joan molt malalt!

I en Peret, el cuiner em diguè a l'orella :

—El metge diu que no te cura. Estava molt malalt del cor

i no ho sabiam. Are diu que ha agafat una *influenza* que ès tem que l'ofegui.

I després d'un moment de silenci, em digué l'esposa.

—Que pujarà a veure-l?

—Si,—vaig respondre-li,—ja ho crec.

Pujarem a l'habitació aon ell estava. El vaig polsar, i el seu pols era irregular, amb una bradicàrdía que feia temer una assistólia. Aquella nit el vetllava un amic seu; jo em vaig oferir per a vetllar-lo l'endemà, i quan vaig anar-hi ja era mort.

Pobre Joan! Va morir del cor perque en tenía, cosa de que careixen molts poderosos de la terra. En aquest mon, hi ha qui neix amb cor i qui neix ja sense entranyes, essent aquestos els que triomfen i pugen, perque en el gran mar de la vida, no porten el lastre del cor, que per a surar, destorba.

FI

Pompeyo Gener

Tapes soltes per a enquadernar col·leccions de "LA NOVELA NOVA": 0'75 ptes.; tapes i enquadernació: 1'25 ptes.

Per encàrrecs als kioscos, als nostres corresponsals o a n'aquesta Impremta.

Els envius que se'ns fassin de fóra han de venir amb un aument de 0'25 ptes., per a enviar el volúm certificat.

El primer quatrimestre de LA NOVELA NOVA relligat en un volúm, 3 ptes.

Aquesta setmana ha sortit la **segona edició** *de* **AUCELLS DE FANG,** *1.ª sèrie, d'en* **Santiago Rusiñol,** *número que havia sigut agotat i no podiam servir als qui ens el demanaven.*

OBRES PUBLICADES:

VOLÚM I.

1. Aucells de fang: *Rusiñol.*—1.ª serie (2.ª edició)
2. L'home bo: *J. Puus i Pagés*
3. El calvari d'en Mitus: *Víctor Català* (agotada)
4. Siluetes ciutadanes: *Ignasi Iglesias* (agotada)
5. L'oca de la Molinera: *Prudenci Bertrana*
6. Pluja en el desert: *Plácid Vidal*
7. El Trasplantat: *Narcís Oller* (agotada)
8. Benjamí: *Alfons Maseras*
9. La Cena dels Cardenals: *Ribera Rovira* (teatre)
10. L'Espasa: *Apeles Mestres*
11. No sempre la culpa es d'ella: *Dolors Monserdá*
12. Aucells de fang: *Santiago Rusiñol.*—2.ª serie
13. Coses vistes: *Juli Vallmitjana*
14. Deure de sang: *J. Costa i Pomés*
15. La morta: *Pompeu Crehuet* (teatre)
16. Flor d'obaga: *J. M. Vidal i Pallejá*
17. Cançons, Poesies i Anécdotes: *Clavé* (agotada

VOLÚM II.

18. Giselda: *Víctor Catalá*
19. La Dama enamorada: *J. Puig i Ferreter* (teatre)
20. Tretze: *Lluís Vía*
21. L'obra d'en Joan Caillol: *Casimir Giralt*
22. Epitalami: *Ambrosi Carrion*
23. Entre dos mons: *J. Oller i Rabassa*

NOTA.—Dels números agotats, s'en farán noves edicions.

Havent passat aquests follets per la censura militar sortiràn quan les circumstancies ho permetin

Aviat apareixerán uns follets de vulgaritzaciò histórica titolats

"La Guerra dels Segadors"

1640 - 1652

"La Guerra de Successió"

1701 - 1714

Son un resúm acabadissim d'aquells periodes

Cada quadern de composiciò atapaidíssima, **10 centims**

Amb coberta a dues tintes